ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 8.12.2021
COM(2021) 799 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τρίτη έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας

I. Εισαγωγή

Η Ένωση Ασφάλειας έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι η ΕΕ διαδραματίζει πλήρως τον ρόλο της στην κατοχύρωση της ασφάλειας των πολιτών, σεβόμενη παράλληλα τις αξίες που καθορίζουν τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής. Η υλοποίησή της εξελίσσεται στο πλαίσιο και των τεσσάρων στρατηγικών προτεραιοτήτων που καθορίζονται στη στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας[1]: i) διαχρονικό περιβάλλον ασφάλειας· ii) αντιμετώπιση των εξελισσόμενων απειλών· iii) προστασία των Ευρωπαίων από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα· και iv) ισχυρό ευρωπαϊκό οικοσύστημα ασφάλειας.

Η πανδημία COVID-19 έχει επιτείνει τις βασικές ευπάθειες, ενώ οι απειλές και οι προκλήσεις για την ευρωπαϊκή ασφάλεια εξακολουθούν να εξελίσσονται ως αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων τεχνολογιών και των διεθνών εξελίξεων. Η δεύτερη έκθεση για την Ένωση Ασφάλειας[2] κατέγραψε τις ιδιαίτερες προκλήσεις που έθεσε για την ασφάλεια η πανδημία COVID-19.

Η παρούσα τρίτη έκθεση εστιάζει στις εξελίξεις του τελευταίου εξαμήνου που συνδέονται με τις σημαντικότερες αναδυόμενες απειλές κατά την περίοδο αυτή. Τονίζει ειδικότερα την ανάγκη εντατικοποίησης της συνεργασίας όχι μόνο εντός της ΕΕ, αλλά και διεθνώς, με ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών και εταίρων.

Η στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας προωθείται στο πλαίσιο απειλών που έχουν ολοένα και περισσότερο διασυνοριακό και διατομεακό χαρακτήρα. Ο ψηφιακός κόσμος εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης για κακόβουλους σκοπούς. Οι κυβερνοεπιθέσεις που προέρχονται από το εσωτερικό ή το εξωτερικό της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των επιθέσεων με λυτρισμικό, είναι ολοένα και πιο συχνές, πλήττοντας βασικές κρατικές λειτουργίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη και οι υποδομές ζωτικής σημασίας, οι βιομηχανίες και οι δημόσιοι φορείς, καθώς και μεμονωμένα άτομα. Οι δραστηριότητες χειραγώγησης της πληροφόρησης και παρέμβασης από ξένους παράγοντες αυξάνονται και, σε ορισμένες περιπτώσεις, συνδυάζονται με κυβερνοδραστηριότητες, ιδίως με δραστηριότητες δικτυοπαραβιάσεων και διαρροών. Το οργανωμένο έγκλημα κάθε είδους εξακολουθεί να λειτουργεί διασυνοριακά και η αποτελεσματική αντιμετώπισή του βασίζεται σε εταιρικές σχέσεις πέραν της ΕΕ. Οι διεθνείς εξελίξεις απαιτούν επαγρύπνηση στο πλαίσιο της δυνητικής ριζοσπαστικοποίησης και της τρομοκρατίας, καθώς και των υβριδικών επιθέσεων, μεταξύ άλλων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ κατά τη διάρκεια της παρούσας περιόδου αναφοράς.

Για την αντιμετώπιση αυτών των ολοένα και πιο εξελιγμένων παγκόσμιων και διασυνοριακών απειλών, η ΕΕ εντείνει όχι μόνο τη δική της αντίδραση, αλλά και τη συνεργασία με διεθνείς εταίρους. Αυτό αποτελεί βασικό θέμα της παρούσας έκθεσης.

Ταυτόχρονα, εντείνονται οι εργασίες για την ενίσχυση της ασφάλειας στον χώρο Σένγκεν. Η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών έχει ζωτική σημασία για τη συνολική ασφάλεια του χώρου Σένγκεν. Η Επιτροπή εκπόνησε σημαντική νέα δέσμη μέτρων που περιλαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας και της ασφάλειας του χώρου Σένγκεν, με σκοπό την επίτευξη περαιτέρω βελτιώσεων σ' αυτόν τον τομέα.

---

[1] COM(2020) 605.

[2] COM(2021) 440.

Οι οργανισμοί της ΕΕ συμμετέχουν πλήρως στο έργο αυτό μέσω των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων τους για τη στήριξη των εθνικών αρχών των κρατών μελών, καθώς και μέσω της παροχής εμπειρογνωσίας, πληροφόρησης και επίγνωσης της κατάστασης σχετικά με τις πλέον πιεστικές απειλές.

Περισσότερες λεπτομέρειες και επικαιροποιήσεις σχετικά με το πλήρες φάσμα των πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της Ένωσης Ασφάλειας παρουσιάζονται σε παράρτημα της παρούσας ανακοίνωσης.

II. Διαχρονικό περιβάλλον ασφάλειας

Οι ψηφιακές υποδομές, οι τεχνολογίες και τα διαδικτυακά συστήματα μας δίνουν τη δυνατότητα να δημιουργούμε επιχειρήσεις, να καταναλώνουμε προϊόντα και να απολαμβάνουμε υπηρεσίες. Ωστόσο, αυτή η αυξανόμενη ψηφιοποίηση του περιβάλλοντός μας αυξάνει επίσης την ευπάθειά μας σε επιθέσεις. Η κλίμακα, η συχνότητα και η πολυπλοκότητα του κυβερνοεγκλήματος και των κυβερνοεπιθέσεων αυξάνονται, σύμφωνα τόσο με την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα στο διαδίκτυο της **Ευρωπόλ**, που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2021[3], όσο και με την ετήσια έκθεση του Οργανισμού της ΕΕ για την Κυβερνοασφάλεια (**ENISA**) σχετικά με το τοπίο των απειλών, του Οκτωβρίου του 2021. Το περασμένο έτος οι κυβερνήσεις στην Ευρώπη αντιμετώπισαν τουλάχιστον 198 περιστατικά στον κυβερνοχώρο, γεγονός που καταδεικνύει ότι η δημόσια διοίκηση είναι ο πλέον στοχοποιημένος τομέας. Κακόβουλοι παράγοντες που διαθέτουν υψηλή ειδίκευση και επαρκείς πόρους δραστηριοποιούνται εντός αλλά και εκτός της ΕΕ και εκμεταλλεύονται τον χωρίς σύνορα χαρακτήρα του παγκόσμιου, ανοικτού διαδικτύου και τα κενά δικαιοδοσίας των υφιστάμενων πλαισίων. Οι κυβερνοεπιθέσεις και το κυβερνοέγκλημα είναι συχνά αλληλένδετα, όπως καταδεικνύεται από πολυάριθμα περιστατικά κατά τα οποία εγκληματίες στοχοποιούν ευπάθειες προκειμένου να αποσπάσουν χρήματα, και αποτελούν διαρκή απειλή η οποία εξακολουθεί να εξελίσσεται. Οι εγκληματίες του κυβερνοχώρου ίσως υποκινούνται απλώς από τις αυξανόμενες ευκαιρίες δημιουργίας εσόδων από τις δραστηριότητές τους, ωστόσο άλλες κακόβουλες κρατικές ή μη κρατικές συμπεριφορές υπαγορεύονται από πιο σύνθετες γεωπολιτικές και ιδεολογικές επιδιώξεις, πέραν των οικονομικών οφελών. Σύμφωνα με τα δεδομένα που συνέλεξε ο **ENISA**, οι χάκερ που δρουν με κρατική στήριξη πέτυχαν επίσης «νέα επίπεδα εξειδίκευσης και αντικτύπου» με επιθέσεις που στρέφονται κατά των αλυσίδων εφοδιασμού του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα[4].

Ως εκ τούτου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ΕΕ να διατηρήσει υψηλό επίπεδο φιλοδοξίας ως προς τη δράση της, όσον αφορά τόσο το επίπεδο ασφάλειας που επιδιώκουμε να επιτύχουμε όσο και τον ρυθμό με τον οποίο εργαζόμαστε για την επίτευξή του. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου 2021[5] εξέτασε τη σημαντική αύξηση των κακόβουλων κυβερνοδραστηριοτήτων. Επιβεβαίωσε εκ νέου τη δέσμευση της ΕΕ για έναν ανοικτό, ελεύθερο, σταθερό και ασφαλή κυβερνοχώρο και υπογράμμισε την ανάγκη για αποτελεσματικό συντονισμό και ετοιμότητα έναντι των αυξανόμενων απειλών για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Τόνισε επίσης την ανάγκη να ενταθεί η δράση για την καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος, ιδίως των επιθέσεων με λυτρισμικό, και να

[3] Internet Organised Crime Threat Assessment, 11 Νοεμβρίου 2021.
[4] ENISA Annual Threat Landscape Report, 27 Οκτωβρίου 2021.
[5] Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 21 και 22 Οκτωβρίου 2021.

ενισχυθεί η συνεργασία με τις χώρες-εταίρους, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο πολυμερών φόρουμ.

Ορισμένα παραδείγματα πρόσφατων κυβερνοπεριστατικών / περιστατικών με λυτρισμικό κατά την περίοδο αναφοράς

- Ιούλιος: Περίπου 500 καταστήματα σουπερμάρκετ στη Σουηδία αναγκάστηκαν να κλείσουν λόγω μιας πολύ επιθετικής κυβερνοεπίθεσης που έπληξε οργανισμούς σε ολόκληρο τον κόσμο.
- Ιούλιος: Η **Εσθονία** ανέφερε ότι ένας χάκερ με έδρα το Τάλιν τηλεφόρτωσε 286 438 φωτογραφίες ταυτότητας από κυβερνητικές βάσεις δεδομένων, αποκαλύπτοντας μια ευπάθεια σε πλατφόρμα που τελεί υπό τη διαχείριση της Αρχής Συστημάτων Πληροφοριών της χώρας.
- Αύγουστος: Η περιφέρεια του Λάτσιο στην **Ιταλία** υπέστη επίθεση με λυτρισμικό εξαιτίας της οποίας τέθηκαν εκτός λειτουργίας διοικητικά πληροφοριακά συστήματα, συμπεριλαμβανομένης της πύλης καταχώρισης των εμβολιασμών κατά της νόσου COVID-19. Κατέστη αδύνατος ο προγραμματισμός νέων ραντεβού εμβολιασμού επί αρκετές ημέρες μετά την επίθεση.
- Σεπτέμβριος: Στη **Γερμανία,** επιβεβαιώθηκε κυβερνοεπίθεση κατά την οποία οι χάκερ κατάφεραν να παραβιάσουν τα συστήματα διακομιστών και αρχείων της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας της Γερμανίας, η οποία τελεί υπό την εποπτεία του εθνικού εφορευτικού επιτρόπου.
- Σεπτέμβριος: Στις **Κάτω Χώρες,** κυβερνοεπίθεση παρεμπόδισε την έκδοση διαβατηρίου COVID-19.
- Οκτώβριος: Εξαιτίας επίθεσης με λυτρισμικό, νοσοκομείο του **Βελγίου** αναγκάστηκε να ακυρώσει όλες τις προγραμματισμένες ιατρικές επισκέψεις.
- Νοέμβριος: Κατά τη διάρκεια της κυβερνοεπίθεσης εναντίον του ευρωπαϊκού υποκαταστήματος της Mediamarkt, χάκερ απαίτησαν 50 εκατ. δολάρια ΗΠΑ (USD) σε bitcoin.

Διασφάλιση της ανθεκτικότητας της ΕΕ σε εσωτερικό επίπεδο

Οι προτάσεις της Επιτροπής του 2020 σχετικά με την προστασία και την ανθεκτικότητα των υποδομών ζωτικής σημασίας, τόσο των υλικών όσο και των ψηφιακών, βρίσκονται επί του παρόντος υπό διαπραγμάτευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Στις 19 Οκτωβρίου 2021 το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη διαπραγματευτική του εντολή σχετικά με το σχέδιο οδηγίας για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και, στις 10 Νοεμβρίου 2021, για το σχέδιο οδηγίας σχετικά με μέτρα για την επίτευξη υψηλού κοινού επιπέδου κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση (οδηγία NIS2). Το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση για την οδηγία NIS2 στις 3 Δεκεμβρίου. Η προσέγγιση αυτή θα ανοίξει τον δρόμο για την ταχεία, συνεκτική και φιλόδοξη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων το 2022.

Βασική συνιστώσα για την ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να αντιδρά και να ανακάμπτει γρήγορα ήταν η σύσταση της Επιτροπής για τη δημιουργία Κοινής Κυβερνομονάδας. Η Κοινή Κυβερνομονάδα θα φέρει σε επαφή τα κράτη μέλη και τα αρμόδια θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ προκειμένου να δημιουργηθεί μια δομή συντονισμένης συνεργασίας σε επιχειρησιακό επίπεδο. Αυτή θα συμβάλει στη διασύνδεση των διαφόρων φορέων που είναι υπεύθυνοι για τις επιχειρήσεις κυβερνοασφάλειας σε όλες τις κοινότητες

κυβερνοασφάλειας της ΕΕ (ανθεκτικότητα, επιβολή του νόμου, κυβερνοδιπλωματία και κυβερνοάμυνα). Στις 19 Οκτωβρίου το Συμβούλιο συμφώνησε[6] να διερευνήσει τις δυνατότητες της πρωτοβουλίας για την Κοινή Κυβερνομονάδα που συμπληρώνει τη σύσταση της Επιτροπής για τη συντονισμένη αντιμετώπιση περιστατικών και κρίσεων μεγάλης κλίμακας στον κυβερνοχώρο. Έχει ξεκινήσει προπαρασκευαστική διαδικασία και έχουν διοργανωθεί διάφορα σεμινάρια από τον **ENISA** για να συζητηθούν τα παραδοτέα και τα επόμενα βήματα, όπως ορίζεται στη σύσταση της Επιτροπής και λαμβανομένου υπόψη του εγγράφου της σλοβενικής προεδρίας σχετικά με τη μελλοντική πορεία της Κοινής Κυβερνομονάδας[7].

Εκτός από αυτές τις γενικές προτάσεις, η τομεακή νομοθεσία συμπληρώνει το έργο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες ευπάθειες, και κατά την περίοδο αναφοράς παρατηρείται πρόοδος στον χρηματοπιστωτικό τομέα, στον τομέα της υγείας, στους τομείς της ναυτιλίας και της ενέργειας, καθώς και της προστασίας των καταναλωτών.

Προχωρούν οι διαπραγματεύσεις για την **πράξη σχετικά με την ψηφιακή επιχειρησιακή ανθεκτικότητα** του χρηματοπιστωτικού τομέα, που αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνολικής ψηφιακής επιχειρησιακής ανθεκτικότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση στις 24 Νοεμβρίου, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σκοπεύει να εγκρίνει τη διαπραγματευτική του εντολή πριν από το τέλος του έτους. Με την έγκριση των μέτρων αυτών, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα διαθέτουν ένα ισχυρό και διαχρονικό νομοθετικό πλαίσιο για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι το απαιτούμενο επίπεδο φιλοδοξίας θα αντικατοπτρίζεται στο τελικό αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων.

Η πανδημία ανέδειξε τον ουσιώδη χαρακτήρα του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και την ανάγκη για ένα ισχυρό πλαίσιο **ασφάλειας της υγείας.** Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας αποσκοπούν στη βελτίωση της προστασίας, της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντίδρασης έναντι των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία σε επίπεδο ΕΕ και καταδεικνύουν τη φιλοδοξία και την αποφασιστικότητα της ΕΕ να προστατεύσει αυτόν τον ζωτικό τομέα. Έχει ήδη επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με την επικαιροποίηση των εντολών των βασικών οργανισμών και αναμένεται να επιτευχθεί σύντομα συμφωνία και για τις διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας. Η έναρξη λειτουργίας της Αρχής Ετοιμότητας και Αντιμετώπισης Καταστάσεων Έκτακτης Υγειονομικής Ανάγκης της ΕΕ (HERA) τον Σεπτέμβριο του 2021 πρόσθεσε επίσης μια νέα διάσταση στο έργο αυτό και θα υποστηριχθεί από νέο πλαίσιο μέτρων έκτακτης ανάγκης περιορισμένης χρονικής διάρκειας, τα οποία θα ενεργοποιηθούν εάν χρειαστεί.

Οι κυβερνοαπειλές και οι υβριδικές απειλές στον ναυτιλιακό τομέα, οι οποίες στοχοποιούν **ναυτιλιακές υποδομές** ζωτικής σημασίας, όπως λιμένες, υποθαλάσσια καλώδια και αγωγοί, ενεργειακές πλατφόρμες και σημεία συμφόρησης της θαλάσσιας κυκλοφορίας, μπορούν να προκαλέσουν μεγάλες διαταραχές. Η ενωσιακή στρατηγική ασφάλειας στη θάλασσα και το

---

[6] Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη διερεύνηση των δυνατοτήτων της πρωτοβουλίας για την Κοινή Κυβερνομονάδα — για τη συμπλήρωση της συντονισμένης αντιμετώπισης σε επίπεδο ΕΕ περιστατικών και κρίσεων κυβερνοασφάλειας μεγάλης κλίμακας, 12534/2021 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12534-2021-INIT/el/pdf.

[7] Η σλοβενική προεδρία συνέταξε επίσης έγγραφο προβληματισμού (13019/21) σχετικά με τη μελλοντική πορεία της Κοινής Κυβερνομονάδας, στο οποίο περιγράφονται συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση της κοινής επίγνωσης της κατάστασης εντός και μεταξύ όλων των σχετικών κυβερνοκοινοτήτων.

σχέδιο δράσης της[8] αξιολογούνται επί του παρόντος με σκοπό την ενδεχόμενη επικαιροποίησή τους, μέσω των οποίων θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα οι εξελισσόμενες κυβερνοαπειλές και οι υβριδικές απειλές.

Στην πρόσφατη ανακοίνωση «Αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της **ενέργειας:** μια εργαλειοθήκη για δράση και στήριξη»[9], η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να αναλάβει δράσεις έως το τέλος του 2022 προκειμένου να προσαρμοστεί η ανθεκτικότητα του ενεργειακού συστήματος στις νέες απειλές, όπως οι κυβερνοαπειλές ή τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Οι δράσεις αυτές θα περιλαμβάνουν νέους κανόνες για την κυβερνοασφάλεια της ηλεκτρικής ενέργειας, σύσταση σχετικά με τις πτυχές ανθεκτικότητας της καθαρής ενέργειας και μια ευρωπαϊκή μόνιμη ομάδα διαχειριστών και αρχών για την ανθεκτικότητα των ενεργειακών υποδομών.

Ευπάθειες ασφάλειας υπάρχουν επίσης σε πολλά έξυπνα προϊόντα και ασύρματες συσκευές. Ιδιαιτέρως τα παιδιά ενδέχεται να εκτεθούν σε κινδύνους ασφάλειας λόγω των ευπαθειών **ηλεκτρονικών προϊόντων,** όπως τα συνδεδεμένα παιχνίδια και τα έξυπνα ρολόγια. Προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα, τον Οκτώβριο του 2021 η Επιτροπή εξέδωσε κατ' εξουσιοδότηση πράξη στο πλαίσιο της οδηγίας για τον ραδιοεξοπλισμό με σκοπό τη διαφύλαξη της ιδιωτικότητας και των δικτύων και την προστασία από την απάτη σε συνδεδεμένα ηλεκτρονικά προϊόντα[10]. Βάσει της πράξης αυτής, θα επιβληθούν στους κατασκευαστές απαιτήσεις που θα αυξήσουν το επίπεδο κυβερνοασφάλειας των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ και θα δοθεί η δυνατότητα στα κράτη μέλη να λαμβάνουν διορθωτικά μέτρα σε περίπτωση εντοπισμού μη ασφαλών προϊόντων στην αγορά.

Διασφάλιση της ανθεκτικότητας της ΕΕ μέσω διεθνούς συνεργασίας

Οι απειλές για την ασφάλεια έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα και η οικοδόμηση ισχυρών διεθνών εταιρικών σχέσεων έχει ζωτική σημασία για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Ως εκ τούτου, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της εντείνουν τη δράση τους για την πρόληψη, την αποτροπή και την αντιμετώπιση παραγόντων απειλής που λειτουργούν με ή χωρίς κρατική στήριξη, μεταξύ άλλων μέσω προσπαθειών για σαφέστερη απόδοση ευθυνών. Τον Ιούλιο του 2021 η ΕΕ[11], οι Ηνωμένες Πολιτείες, το ΝΑΤΟ και άλλες παγκόσμιες δυνάμεις εξέδωσαν δηλώσεις με τις οποίες κατήγγειλαν έντονα κακόβουλες κυβερνοδραστηριότητες και απέδωσαν την ευθύνη για την παραβίαση ασφαλείας στους διακομιστές του λογισμικού Microsoft Exchange που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 2021 στην επικράτεια της Κίνας. Αυτή η κακόβουλη κυβερνοδραστηριότητα έθεσε σε κίνδυνο περισσότερους από 100 000 διακομιστές παγκοσμίως. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2021 ο Ύπατος Εκπρόσωπος εξέδωσε δήλωση εξ ονόματος της ΕΕ[12] σχετικά με τον σεβασμό στις δημοκρατικές διαδικασίες της

[8] Report on the implementation of the revised EU Maritime Security Strategy Action Plan (Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του αναθεωρημένου σχεδίου δράσης για την ενωσιακή στρατηγική ασφάλειας στη θάλασσα) [SWD(2020) 252].

[9] COM(2021) 660.

[10] COM(2021) 7672.

[11] Δήλωση του Ύπατου Εκπροσώπου εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την οποία καλούνται οι αρχές της Κίνας να λάβουν μέτρα κατά των κακόβουλων δραστηριοτήτων στον κυβερνοχώρο που διαπράττονται από την επικράτειά της, 19 Ιουλίου 2021.

[12] Δήλωση του Ύπατου Εκπροσώπου εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον σεβασμό στις δημοκρατικές διαδικασίες της ΕΕ, 24 Σεπτεμβρίου 2021.

ΕΕ, καταγγέλλοντας ορισμένες κακόβουλες δραστηριότητες στον κυβερνοχώρο, ζητώντας επιτακτικά από τη Ρωσική Ομοσπονδία να τηρεί τους κανόνες της υπεύθυνης συμπεριφοράς των κρατών στον κυβερνοχώρο και καλώντας όλους τους εμπλεκομένους να σταματήσουν αμέσως τις εν λόγω δραστηριότητες.

Οι συζητήσεις σχετικά με τις παγκόσμιες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας αποκτούν δυναμική σε **πολυμερές** επίπεδο. Κατά τη σύνοδο των υπουργών Εσωτερικών και Ασφάλειας της **G7** τον Σεπτέμβριο του 2021 συζητήθηκαν διάφορα ζητήματα, από το υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο έως το λυτρισμικό, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού εγκλήματος και τη διαφθορά. Τα μέλη της G7 αντάλλαξαν συγκλίνουσες θέσεις και δεσμεύτηκαν να αυξήσουν την ανταλλαγή πληροφοριών (συμπεριλαμβανομένων βιομετρικών και προσωπικών στοιχείων) διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η ΕΕ συμμετείχε επίσης τον Αύγουστο στη σύνοδο των υπουργών Ψηφιακής Διακυβέρνησης της **G20** υπό την ιταλική προεδρία. Οι υπουργοί συμφώνησαν σε δήλωση[13] στην οποία τονίζεται η ανάγκη διαφύλαξης της ασφάλειας των δεδομένων για το ευρύ κοινό και τις επιχειρήσεις, καθώς και της ασφάλειας του ψηφιακού περιβάλλοντος για όλους. Συμφώνησαν επίσης επί δέσμης αρχών της G20 για ένα ασφαλές και επωφελές ψηφιακό περιβάλλον για τα παιδιά.

Η ΕΕ υποστηρίζει ένθερμα την πολυμερή συνεργασία, θεωρώντας ότι είναι ουσιώδης προκειμένου να διατηρηθεί ο κυβερνοχώρος ανοικτός, σταθερός και ασφαλής. Τον Νοέμβριο του 2021 στο πλαίσιο του Φόρουμ του Παρισιού για την Ειρήνη του 2021, η πρόεδρος φον ντερ Λάιεν ανακοίνωσε την απόφαση να στηρίξει την **έκκληση του Παρισιού για εμπιστοσύνη και ασφάλεια στον κυβερνοχώρο**, εντασσόμενη έτσι στην ομάδα που περιλαμβάνει πάνω από 80 κράτη, 700 εταιρείες και 350 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δεσμεύονται να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που ενέχει, αλλά και των ευκαιριών που προσφέρει, ο κυβερνοχώρος.

Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης σε διμερές επίπεδο με ορισμένες τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων μέσω τακτικών διαλόγων για την ασφάλεια και τον κυβερνοχώρο. Η συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ σε θέματα ασφάλειας επιταχύνθηκε τους τελευταίους μήνες και αποτελεί βασικό παράδειγμα σύμπραξης με χώρες που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις για την προώθηση του θεματολογίου για την ασφάλεια.

Συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ σε θέματα ασφάλειας

Η σύνοδος κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ της 15ης Ιουνίου 2021 υπογράμμισε την ανανεωμένη αποφασιστικότητα για την από κοινού αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας. Ακολούθησαν ορισμένες πρωτοβουλίες:

[13] https://www.g20.org/wp-content/uploads/2021/08/DECLARATION-OF-G20-DIGITAL-MINISTERS-2021_FINAL.pdfhttps://www.g20.org/wp-content/uploads/2021/08/DECLARATION-OF-G20-DIGITAL-MINISTERS-2021_FINAL.pdf.

— Το **Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-ΗΠΑ** συνεδρίασε για πρώτη φορά στις 29 Σεπτεμβρίου 2021. Στη σχετική δήλωση του Πίτσμπουργκ[14] υπογραμμίστηκε η σημασία που έχουν ο έλεγχος των επενδύσεων για την αντιμετώπιση των κινδύνων εθνικής ασφάλειας, η συνεργασία σε τομείς που σχετίζονται με τον έλεγχο των εξαγωγών στο πλαίσιο του εμπορίου ειδών διπλής χρήσης, η επέκταση ανθεκτικών και βιώσιμων αλυσίδων εφοδιασμού, καθώς και η αντιμετώπιση της χειραγώγησης των πληροφοριών και των παρεμβάσεων από ξένους παράγοντες. Το Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας περιλαμβάνει ομάδα εργασίας που εστιάζει ειδικά στις **τεχνολογίες και τις υπηρεσίες πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και στην ασφάλεια και την ανταγωνιστικότητα,** η οποία θα ασχοληθεί με θέματα όπως η ασφάλεια, η πολυμορφία, η διαλειτουργικότητα και η ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού ΤΠΕ, μεταξύ άλλων σε ευαίσθητους και κρίσιμους τομείς όπως τα δίκτυα 5G, τα υποβρύχια καλώδια, τα κέντρα δεδομένων και οι υποδομές υπολογιστικού νέφους.
— Στις 21 Σεπτεμβρίου 2021 πραγματοποιήθηκε **διάλογος για τον κυβερνοχώρο μεταξύ ΕΕ-ΗΠΑ**. Επιτεύχθηκε συμφωνία σχετικά με την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας και του συντονισμού στις συζητήσεις των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τον κυβερνοχώρο, την πρόληψη, την αποτροπή και την αντιμετώπιση κακόβουλων κυβερνοδραστηριοτήτων, καθώς και την αποτελεσματική συνεργασία με άλλες χώρες, κυρίως όσον αφορά την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.
— Η ΕΕ συμμετείχε στην **πρωτοβουλία για την καταπολέμηση του λυτρισμικού** που οργάνωσε ο Λευκός Οίκος τον Οκτώβριο του 2021[15], μαζί με ανώτερους εμπειρογνώμονες και εκπροσώπους κυβερνήσεων από 30 χώρες. Οι συζητήσεις κάλυψαν την ανθεκτικότητα των δικτύων, την κατάχρηση των εικονικών νομισμάτων με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από λύτρα, την ανταλλαγή πληροφοριών με σκοπό την υποστήριξη των ερευνών και της δίωξης εγκληματιών που εμπλέκονται σε διακρατικές υποθέσεις λυτρισμικού, καθώς και τις διπλωματικές προσπάθειες με σκοπό τη στήριξη κοινών στόχων για την καταπολέμηση του λυτρισμικού. **Ομάδα εργασίας ΕΕ-ΗΠΑ για το λυτρισμικό**, που ασχολείται κυρίως με την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, συνεδρίασε για πρώτη φορά στις 25 Οκτωβρίου 2021.
— Στο περιθώριο της συνόδου της G20 τον Οκτώβριο του 2021, η ΕΕ συζήτησε με τις ΗΠΑ και άλλους συμμετέχοντες τις βραχυπρόθεσμες **διαταραχές των αλυσίδων εφοδιασμού** και τις διαδρομές προς τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα, με σκοπό την αποφυγή ελλείψεων και τη διατήρηση ανοικτών αγορών[16].

Για την αποτελεσματική καταπολέμηση του **κυβερνοεγκλήματος,** καταβάλλονται προσπάθειες βελτίωσης της διασυνοριακής πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία για ποινικές έρευνες ανά την υφήλιο, σε εθνικό, ενωσιακό[17] και διεθνές επίπεδο. Είναι

[14] EU-US Trade and Technology Council Inaugural Joint Statement (Εναρκτήρια κοινή δήλωση του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-ΗΠΑ) (europa.eu).

[15] Joint Statement of the Ministers and Representatives from the Counter Ransomware Initiative Meeting (Οκτώβριος 2021).

[16] Chair's Statement on Principles for Supply Chain Resilience. 31 Οκτωβρίου 2021, Λευκός Οίκος.

[17] Η «δέσμη μέτρων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία» [COM(2018) 225 και COM(2018) 226] εξακολουθεί να τελεί υπό διαπραγμάτευση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Θα παρέχει στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου και δικαστικές αρχές στην ΕΕ ευρωπαϊκές εντολές υποβολής στοιχείων και ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης στοιχείων για την ταχεία λήψη ψηφιακών αποδεικτικών

σημαντικό να ισχύουν συμβατοί κανόνες σε διεθνές επίπεδο, ώστε να αποφεύγεται η σύγκρουση νόμων όταν επιδιώκεται διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

Σημαντική πρόοδος σ' αυτόν τον τομέα επιτεύχθηκε με την επίσημη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για το δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της σύμβασης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο (**Σύμβαση της Βουδαπέστης**) στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την έγκριση του κειμένου από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2021. Η Επιτροπή ενέκρινε προτάσεις προκειμένου να εξουσιοδοτηθούν τα κράτη μέλη, προς το συμφέρον της Ένωσης, να υπογράψουν και να κυρώσουν ταχύτατα το πρωτόκολλο[18] και επί του παρόντος συνεργάζεται στενά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ώστε να μπορέσουν τα κράτη μέλη να το υπογράψουν και να το κυρώσουν το συντομότερο δυνατόν. Το πρωτόκολλο παρέχει εργαλεία στους επαγγελματίες σε ολόκληρο τον κόσμο για την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων και αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία για τους σκοπούς της ποινικής δικαιοσύνης ωφελείται από την ύπαρξη ισχυρών διασφαλίσεων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το πρωτόκολλο περιλαμβάνει επίσης διασφαλίσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Παράλληλα, βρίσκεται σε στάδιο κατάρτισης νέα σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, η οποία θα πρέπει να είναι νομικά συνεπής προς τις υφιστάμενες πράξεις, ιδίως προς τη Σύμβαση της Βουδαπέστης. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει την αποτελεσματική συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις διαπραγματεύσεις που αρχίζουν τον Ιανουάριο του 2022.

III. Αντιμετώπιση των εξελισσόμενων απειλών

Οι σημαντικότερες εξελισσόμενες απειλές που παρατηρήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς αφορούν τις **υβριδικές** απειλές και τις συνεχείς εξελίξεις στον τομέα της **τεχνολογικής προόδου.** Η κλίμακα, η αλλαγή της φύσης και ο τρόπος λειτουργίας των απειλών για την ασφάλεια και των υβριδικών απειλών σήμερα αποτελούν διαρκή πρόκληση, καθώς διευρύνεται η ποικιλία των εργαλείων που χρησιμοποιούνται από κακόβουλους παράγοντες. Προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας προκύπτουν επίσης ολοένα και περισσότερο από την εξελισσόμενη τεχνολογική πρόοδο η οποία, παρότι προσφέρει νέες ευκαιρίες στην κοινωνία, συχνά τυγχάνει επίσης εκμετάλλευσης από κακόβουλους παράγοντες και εγκληματίες.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι εξελισσόμενες απειλές, η πρόεδρος κ. φον ντερ Λάιεν[19] τόνισε την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα βασίζεται σε κοινή αξιολόγηση των απειλών. Ο **στρατηγικός προσανατολισμός** που παρουσίασε ο Ύπατος Εκπρόσωπος τον Νοέμβριο του 2021 και προβλέπεται να συμφωνηθεί από τα κράτη μέλη τον Μάρτιο του 2022 θα αποτελέσει έγγραφο καθοδήγησης για τις πολιτικές ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ. Με βάση την πρώτη ολοκληρωμένη ανάλυση απειλών της ΕΕ που διενεργήθηκε το 2020, ο στρατηγικός προσανατολισμός καθορίζει τη μελλοντική πορεία που θα οδηγήσει στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ και στην αύξηση της ισχύος της ως παγκόσμιου εταίρου. Καθορίζει συγκεκριμένους στόχους και παραδοτέα για τα

στοιχείων από παρόχους υπηρεσιών για ποινικές έρευνες, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης του παρόχου ή αποθήκευσης των πληροφοριών, καθώς επίσης θα παρέχει ταυτόχρονα ισχυρές διασφαλίσεις.

[18] COM(2021) 718 και COM(2021) 719.

[19] Ομιλία της προέδρου κ. φον ντερ Λάιεν για την κατάσταση της Ένωσης το 2021, 15 Σεπτεμβρίου 2021.

επόμενα 5 έως 10 έτη σχετικά με τον τρόπο ταχείας δράσης κατά την αντιμετώπιση κρίσεων, προστασίας των πολιτών μας από ταχέως μεταβαλλόμενες απειλές, επένδυσης στις ικανότητες που χρειαζόμαστε και συνεργασίας με άλλους για την επίτευξη κοινών στόχων.

Η εμπειρία της πανδημίας COVID-19 κατέδειξε ότι η **χειραγώγηση της πληροφόρησης και η παρέμβαση από ξένους παράγοντες** αποτελούν σοβαρή και αυξανόμενη απειλή για την ασφάλεια. Μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τις αξίες που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της ΕΕ, ιδίως τους δημοκρατικούς θεσμούς και τις δημοκρατικές διαδικασίες, και να υπονομεύσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες. Η ΕΕ καταβάλλει προσπάθειες για τον εντοπισμό, την ανάλυση και την αποκάλυψη περιπτώσεων χειραγώγησης της πληροφόρησης και παρέμβασης από ξένους παράγοντες και συνεργάζεται στενά με τρίτες χώρες και διεθνείς εταίρους (ιδίως με την G7 και το ΝΑΤΟ) για την ανάπτυξη ικανοτήτων. Μετά το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία[20], η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης αναπτύσσει επί του παρόντος εργαλειοθήκη για την αντιμετώπιση της χειραγώγησης της πληροφόρησης και της παρέμβασης από ξένους παράγοντες, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στις 25 Νοεμβρίου η Επιτροπή παρουσίασε σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ακεραιότητας των εκλογών. Σ' αυτές περιλαμβάνονται πρόταση κανονισμού για τη διαφάνεια[21] της πολιτικής διαφήμισης και δύο προτάσεις για την επικαιροποίηση των οδηγιών σχετικά με τα δικαιώματα ψήφου των «διακινούμενων πολιτών της ΕΕ»[22].

Μια εντυπωσιακή εξέλιξη όσον αφορά τις υβριδικές επιθέσεις κατά της ΕΕ το καλοκαίρι του 2021 ήταν η προσπάθεια αποσταθεροποίησης της ΕΕ μέσω της εργαλειοποίησης μεταναστών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

Υβριδική επίθεση της Λευκορωσίας κατά της ΕΕ

- Το καλοκαίρι του 2021 η Λευκορωσία αντιμετώπισε κυρώσεις μετά την αναγκαστική προσγείωση επιβατικού αεροσκάφους τον Μάιο του 2021. Το καθεστώς αντέδρασε διευκολύνοντας τις αφίξεις αντικανονικών μεταναστών στα σύνορα της Λιθουανίας, της Λετονίας και της Πολωνίας, ενέργεια που φανέρωνε συνειδητή απόπειρα δημιουργίας παρατεταμένης κρίσης στο πλαίσιο ευρύτερης συντονισμένης προσπάθειας για την αποσταθεροποίηση της ΕΕ.
- Πέραν του ουσιαστικού προσωπικού κινδύνου στον οποίον εκτέθηκαν οι μετανάστες, σημαντική συνιστώσα της ενέργειας της Λευκορωσίας για την εργαλειοποίηση των μεταναστών ήταν η χειραγώγηση της πληροφόρησης. Η ΕΕ παρακολουθεί, αναλύει και αποκαλύπτει τις περιπτώσεις χειραγώγησης της πληροφόρησης και παρέμβασης από ξένους παράγοντες και κοινοποιεί τα πορίσματά της στα κράτη μέλη και στους διεθνείς εταίρους (ΝΑΤΟ και G7) μέσω του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.
- Η κοινή ανακοίνωση της 23ης Νοεμβρίου σχετικά με την αντίδραση στην κρατική εργαλειοποίηση μεταναστών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ[23] καθόρισε την αποφασιστική και πολύπτυχη αντίδραση της ΕΕ στα γεγονότα αυτά.

[20] COM(2020) 790.
[21] COM(2021) 731.
[22] COM(2021) 732 και COM(2021) 733.
[23] JOIN(2021) 32.

- Στο πλαίσιο αυτό συμπεριλήφθηκε δέσμη μέτρων, που περιλάμβανε μεταξύ άλλων: χρηματοδοτική στήριξη από την ΕΕ, επιχειρησιακή συνδρομή προς τα πληττόμενα κράτη μέλη από τους ενωσιακούς οργανισμούς **Frontex** και **EASO**, διπλωματική προσέγγιση των χωρών καταγωγής και διέλευσης ώστε οι πολίτες τους να μην πέφτουν στην παγίδα, επιβολή κυρώσεων εναντίων εκείνων που διευκολύνουν τις παράνομες διελεύσεις στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης[24]. Έχει προταθεί σχέδιο κανονισμού για τον περιορισμό των δραστηριοτήτων των μεταφορέων που διευκολύνουν την εμπορία ή την παράνομη διακίνηση ανθρώπων στην ΕΕ[25]. Έχουν προταθεί έκτακτα μέτρα για το άσυλο και τις επιστροφές προκειμένου να βοηθηθούν τα πληττόμενα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν την τρέχουσα κρίση, με πλήρη σεβασμό των αξιών και των προτύπων της ΕΕ[26]. Η προτεινόμενη αναθεώρηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν θα συμπληρώσει επίσης αυτή την εργαλειοθήκη συμπεριλαμβάνοντας τον ορισμό της εργαλειοποίησης στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ.

Η εφαρμογή του κοινού πλαισίου του 2016 για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών και της κοινής ανακοίνωσης του 2018 σχετικά με την αύξηση της ανθεκτικότητας και την ενίσχυση των ικανοτήτων για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών συνεχίζεται, όπως περιγράφεται στην πέμπτη ετήσια έκθεση[27]. Οι προβληματισμοί σχετικά με τις υβριδικές απειλές ενσωματώνονται στη χάραξη πολιτικής, ως μέρος της εκτίμησης των επιπτώσεων επικείμενων πρωτοβουλιών πολιτικής της ΕΕ, στο πλαίσιο της εργαλειοθήκης για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Ενισχύθηκε το δίκτυο σημείων επαφής για τις υβριδικές απειλές, που περιλαμβάνει υπευθύνους πολιτικής από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας.

Η βελτίωση της επίγνωσης της κατάστασης και η οικοδόμηση ανθεκτικότητας έχουν επίσης ζωτική σημασία για την αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών. Η **Μονάδα Ανάλυσης Υβριδικών Απειλών της ΕΕ**, που εντάσσεται στο Κέντρο Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN) και λειτουργεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, έχει συντάξει περισσότερες από 100 γραπτές εκθέσεις σχετικά με υβριδικές απειλές, συμπεριλαμβανομένων έξι αναλύσεων υβριδικών τάσεων. Προκειμένου να αναπτύξουν εργαλεία για την αξιολόγηση του επιπέδου ετοιμότητας σε τομείς που είναι επιρρεπείς σε παρεμβάσεις από υβριδικές απειλές, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης προέβησαν σε **αρχικό προσδιορισμό τομεακών βασικών παραμέτρων,** που είναι το πρώτο βήμα για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την προστασία των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ από υβριδικές απειλές.

Οι υβριδικές απειλές βρίσκονται επίσης στο επίκεντρο της **συνεργασίας ΕΕ-NATO,** με βάση τις κοινές δηλώσεις της Βαρσοβίας και των Βρυξελλών του 2016 και του 2018, η οποία εντατικοποιήθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19[28]. Υπό το πρίσμα των συνεχώς εξελισσόμενων απειλών που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη της ΕΕ και οι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ, συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τρίτη κοινή δήλωση ΕΕ-ΝΑΤΟ.

---

[24] Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2021/1990 του Συμβουλίου (2021/1985/ΕΚ για την τροποποίηση της απόφασης 2012/642/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στη Λευκορωσία και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 765/2006 σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά τη Λευκορωσία *(ΕΕ L 405 της 16.11.2021, σ. 1 και 10).*

[25] COM(2021) 753.

[26] COM(2021) 752.

[27] SWD(2021) 729.

[28] Βλ. την έκτη έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή της κοινής δέσμης προτάσεων που εγκρίθηκαν από τα Συμβούλια της ΕΕ και του ΝΑΤΟ στις 6 Δεκεμβρίου 2016 και 5 Δεκεμβρίου 2017, 3 Ιουνίου 2021.

Χημικοί, βιολογικοί, ραδιολογικοί και πυρηνικοί (ΧΒΡΠ) κίνδυνοι

Οι απειλές βιολογικής, χημικής και άγνωστης προέλευσης δύνανται να συνιστούν διασυνοριακές απειλές για την υγεία και να χρησιμοποιούνται ως υβριδικές απειλές ή για τρομοκρατικούς σκοπούς. Οι απειλές αυτές θα αποτελέσουν μέρος της εντολής της HERA, με συνεχείς αξιολογήσεις απειλών και προώθηση της προμήθειας και της παρασκευής σχετικών ιατρικών αντιμέτρων. Η ΕΕ χρηματοδοτεί επίσης (5 εκατ. EUR από το πρόγραμμα για την υγεία) κοινή δράση ειδικά σχεδιασμένη για την ενίσχυση της ετοιμότητας και της αντίδρασης σε βιολογικές και χημικές τρομοκρατικές επιθέσεις[29].

Τεχνολογικές προκλήσεις

Τεχνολογίες όπως η κρυπτογράφηση ή η τεχνητή νοημοσύνη μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης από κακόβουλους παράγοντες και εγκληματίες. Εν προκειμένω, η πρόκληση για τους φορείς χάραξης πολιτικής εντός και εκτός Ευρώπης είναι να επιτύχουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, της εξασφάλισης της κυβερνοασφάλειας και της διασφάλισης της ικανότητας των αρχών επιβολής του νόμου να επιτελούν το έργο τους.

Όπως επισημαίνεται στην τρίτη έκθεση του παρατηρητηρίου για την κρυπτογράφηση[30], οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις όσον αφορά τη νόμιμη παρακολούθηση επικοινωνιών και τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για ποινικές έρευνες. Στη φετινή στρατηγική για το οργανωμένο έγκλημα, η Επιτροπή εξέφρασε την πρόθεσή της να προτείνει, το 2022, μια μελλοντική πορεία για την αντιμετώπιση του ζητήματος της νόμιμης και στοχευμένης πρόσβασης σε **κρυπτογραφημένες πληροφορίες** για ποινικές έρευνες και διώξεις. Η Επιτροπή εκτελεί διαδικασία χαρτογράφησης της ισχύουσας νομοθεσίας, της νομολογίας, των επιχειρησιακών πρακτικών και των αναγκών στα κράτη μέλη, προκειμένου να κατανοήσει εις βάθος τα νομικά πλαίσια, τις υφιστάμενες πρακτικές και τις ανάγκες των αρχών επιβολής του νόμου, των δικαστικών αρχών και των κοινοτήτων κυβερνοασφάλειας.

Οι συζητήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση πράξης για την **τεχνητή νοημοσύνη** διεξήχθησαν στο πλαίσιο των Συμβουλίων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και Τηλεπικοινωνιών. Η σλοβενική προεδρία διοργάνωσε εργαστήρια, συμπεριλαμβανομένων ειδικών εργαστηρίων με θέμα την επιβολή του νόμου, προκειμένου να αποσαφηνιστούν τα πιο περίπλοκα ζητήματα. Τον Ιούνιο του 2021 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων και ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων δημοσίευσαν κοινή γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής[31], στην οποία ζήτησαν τη γενική απαγόρευση οποιασδήποτε χρήσης τεχνητής νοημοσύνης για τα συστήματα εξ αποστάσεως βιομετρικής ταυτοποίησης σε δημόσιους χώρους. Στις

---

[29] Το έργο που έχει αναλάβει η κοινοπραξία JA TERROR θα εστιάσει συγκεκριμένα στην παροχή γνώσεων και πληροφοριών σε όλους τους σχετικούς τομείς προκειμένου να στηριχθεί η ετοιμότητα στον τομέα της υγείας και να ενισχυθεί η διατομεακή αντίδραση (υγεία, ασφάλεια και πολιτική προστασία) σε βιολογικές ή χημικές τρομοκρατικές επιθέσεις. Στην ομάδα συμμετέχουν ενδιαφερόμενα μέρη από 18 ευρωπαϊκές χώρες, συγκεκριμένα 14 κράτη μέλη, ένα μέλος του ΕΟΧ, μία υποψήφια χώρα, μία δυνάμει υποψήφια χώρα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Δεδομένων των κοινών στόχων, η HERA θα συνεργάζεται επίσης στενά με την εν λόγω κοινοπραξία.

[30] Τρίτη έκθεση του παρατηρητηρίου για την κρυπτογράφηση, 2 Ιουλίου 2021.

[31] ΕΣΠΔ-ΕΕΠΔ Κοινή γνωμοδότηση 5/2021 σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη).

6 Οκτωβρίου 2021 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα[32] στο οποίο επισημάνθηκε ο κίνδυνος που ενέχουν τα συστήματα εξ αποστάσεως βιομετρικής ταυτοποίησης σε πραγματικό χρόνο και η αλγοριθμική μεροληψία σε εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, και τονίστηκε ότι απαιτούνται ανθρώπινη εποπτεία και ενισχυμένες νομικές εξουσίες, ιδίως σε πλαίσια επιβολής του νόμου ή διέλευσης των συνόρων.

IV. Προστασία των Ευρωπαίων από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα

Τρομοκρατία

Σύμφωνα με την έκθεση σχετικά με την κατάσταση και τις τάσεις της τρομοκρατίας, που δημοσίευσε η Ευρωπόλ τον Ιούνιο του 2021[33], τα κράτη μέλη θεωρούν ότι η τζιχαντιστική τρομοκρατία παραμένει η μεγαλύτερη τρομοκρατική απειλή στην ΕΕ. Η έκθεση επιβεβαιώνει ότι το συχνότερο είδος επιθέσεων που εμπνέονται από τη τζιχαντιστική ιδεολογία στην ΕΕ, την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι επιθέσεις σε δημόσιους χώρους που στοχοποιούν αμάχους. Όλες οι τζιχαντιστικές επιθέσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2020 διαπράχθηκαν από άτομα που ενεργούσαν μεμονωμένα. Αναφέρει επίσης ότι αρκετοί ύποπτοι που συνελήφθησαν το 2020 είχαν διαδικτυακές επαφές με υποστηρικτές τρομοκρατικών ομάδων εκτός της ΕΕ. Η αυτοανακηρυχθείσα τρομοκρατική ομάδα του Ισλαμικού Κράτους και το δίκτυο της Αλ Κάιντα συνέχισαν να υποκινούν επιθέσεις από μοναχικούς δράστες σε δυτικές χώρες[34], γεγονός που φανερώνει πώς η εξωτερική και η εσωτερική ασφάλεια συνδέονται στενά μεταξύ τους. Τον Αύγουστο το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων δήλωσε ότι «η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να διασφαλίσουν ότι η κατάσταση στο Αφγανιστάν δεν θα οδηγήσει σε νέες απειλές για την ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ»[35]. Έχουν ληφθεί μέτρα για να διασφαλιστεί η χρήση όλων των διαθέσιμων εργαλείων για την αντιμετώπιση πιθανών απειλών.

Υπό το πρίσμα των εξελίξεων στη Αφγανιστάν, ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης της ΕΕ, σε συντονισμό με την Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, την προεδρία και τους βασικούς οργανισμούς της ΕΕ, εκπόνησε **σχέδιο δράσης κατά της τρομοκρατίας στο Αφγανιστάν**[36]. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει 23 συστάσεις σε τέσσερις τομείς: ελέγχους ασφαλείας — πρόληψη της διείσδυσης· μέριμνα ότι το Αφγανιστάν δεν θα μετατραπεί σε ασφαλές καταφύγιο για τρομοκρατικές ομάδες· παρακολούθηση και αντιμετώπιση της προπαγάνδας και της κινητοποίησης (π.χ. ρόλος του δικτύου για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση)· και αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος ως πηγής χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το σχέδιο δράσης έγινε δεκτό με ικανοποίηση από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 8ης Οκτωβρίου 2021. Ένα αρχικό επίτευγμα ήταν η εθελοντική διαδικασία για ενισχυμένους ελέγχους ασφαλείας των ατόμων που προέρχονται από το Αφγανιστάν, η οποία εγκρίθηκε από τη μόνιμη επιτροπή εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ στις 22 Νοεμβρίου 2021. Σε τεχνική συνάντηση με μέλη των Ταλιμπάν οι οποίοι

[32] Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2021, σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη στο ποινικό δίκαιο και τη χρήση της από την αστυνομία και τις δικαστικές αρχές σε ποινικές υποθέσεις.

[33] Europol EU Terrorism Situation & Trend Report (Te-Sat), 22 Ιουνίου 2021.

[34] Europol EU Terrorism Situation & Trend Report (Te-Sat), 22 Ιουνίου 2021.

[35] Δήλωση σχετικά με την κατάσταση στο Αφγανιστάν, 11385/21, 31 Αυγούστου 2021.

[36] Αφγανιστάν: Σχέδιο δράσης κατά της τρομοκρατίας, 29 Σεπτεμβρίου 2021.

ανακήρυξαν προσωρινή αφγανική κυβέρνηση στις 28 Νοεμβρίου 2021 στην Ντόχα[37], η ΕΕ ζήτησε επιτακτικά από το Αφγανιστάν να αναλάβει αποφασιστική δράση για την καταπολέμηση όλων των μορφών τρομοκρατίας.

Η Επιτροπή συνεχίζει τις εργασίες της για την εφαρμογή του θεματολογίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Στις 18 Νοεμβρίου 2021[38] εγκρίθηκε **αξιολόγηση της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας**[39], η οποία ήταν ως επί το πλείστον θετική. Ωστόσο, υπάρχουν ζητήματα που περιορίζουν τις επιδόσεις, για παράδειγμα, δυσκολίες στην απόδειξη της τρομοκρατικής πρόθεσης ή, σε ορισμένα κράτη μέλη, προκλήσεις όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των βίαιων ακροδεξιών ενεργειών ως τρομοκρατικών ενεργειών.

Τέλος, εξακολουθούν να υφίστανται εμπόδια στην αποτελεσματική συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά **την παροχή προστασίας και συνδρομής στα θύματα της τρομοκρατίας**. Επί του παρόντος, η Επιτροπή αξιολογεί περαιτέρω τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο και, από τον Ιούλιο του 2021, έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά 24 κρατών μελών λόγω ανεπαρκούς μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Το πιλοτικό σχέδιο του ενωσιακού κέντρου εμπειρογνωσίας για τα θύματα της τρομοκρατίας[40] βοηθά τα κράτη μέλη και τις εθνικές οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων στην πρακτική εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας. Τα αποτελέσματα αυτού του πιλοτικού σχεδίου περιλαμβάνουν το εγχειρίδιο της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας, εθνικά εγχειρίδια και τη συμμετοχή περισσοτέρων από 750 ατόμων σε εθνικές δραστηριότητες κατάρτισης.

Η Επιτροπή υποστηρίζει συνεχώς τις προσπάθειες των κρατών μελών για τη βελτίωση της προστασίας των δημόσιων χώρων. Διοργανώθηκε και δεύτερη ψηφιακή φθινοπωρινή σχολή για την προστασία των δημόσιων χώρων, και τα ενδιαφερόμενα μέρη ενημερώνονται για τις βέλτιστες πρακτικές[41].

Για την καλύτερη πρόληψη της τρομοκρατίας, πρέπει να συνεχιστεί η καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού. Τον Οκτώβριο του 2021 το **δίκτυο για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση** γιόρτασε τη 10η επέτειό του για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, με διάσκεψη που εστίασε στη μεταβαλλόμενη φύση των προκλήσεων στον εν λόγω τομέα. Όσον αφορά την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης μέσω του διαδικτύου, στις 5 Νοεμβρίου 2021 η **Ευρωπόλ**, σε συνεργασία με την Επιτροπή, διοργάνωσε άσκηση επί χάρτου για τη δοκιμή της εφαρμογής του πρωτοκόλλου κρίσεων της ΕΕ[42]. Η άσκηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Φόρουμ της ΕΕ για το Διαδίκτυο και εξέτασε τη συνεργασία μεταξύ των κυβερνητικών αρχών και

[37] Ο διάλογος αυτός δεν συνεπάγεται αναγνώριση της προσωρινής κυβέρνησης από την ΕΕ, αλλά αποτελεί μέρος της επιχειρησιακής δέσμευσης της ΕΕ, προς το συμφέρον της ΕΕ και του αφγανικού λαού.

[38] COM (2021)701 final.

[39] Οδηγία 2017/541, της 15ης Μαρτίου 2017, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 88 της 15.3.2017, σ. 6).

[40] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/eu-centre-expertise-victims-terrorism_el

[41] Βλ. Newsletter on the Protection of Public Spaces (ενημερωτικό δελτίο για την προστασία των δημόσιων χώρων): https://europa.eu/!jV87NK.

[42] Το πρωτόκολλο κρίσεων της ΕΕ, που εγκρίθηκε από τους υπουργούς Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων τον Οκτώβριο του 2019, αποτελεί εθελοντικό μηχανισμό που επιτρέπει στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις επιγραμμικές πλατφόρμες να αντιδρούν με ταχύτητα και με συντονισμένο τρόπο στη διάδοση τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης, διασφαλίζοντας παράλληλα ενισχυμένες εγγυήσεις για την προστασία των δεδομένων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

του τεχνολογικού κλάδου για την ανάσχεση της ταχείας διάδοσης τρομοκρατικού και βίαιου εξτρεμιστικού περιεχομένου στο διαδίκτυο.

Δεδομένου ότι η ασφάλεια των εταίρων και των γειτόνων μας είναι ουσιώδης για τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και η Επιτροπή συνεργάζονται στενά με βασικές τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, μέσω τακτικών **διαλόγων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας,** προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία μας σε θέματα ασφάλειας και καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Ταυτόχρονα, συνάπτονται αρκετές συμφωνίες για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, γεγονός που με τη σειρά του καθιστά δυνατή την ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας μέσω της Ευρωπόλ.

Διάλογοι για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με τρίτες χώρες / διεθνείς οργανισμούς μεταξύ Ιουλίου και Δεκεμβρίου 2021

Διάλογος υψηλού επιπέδου με την Κεντρική Ασία για την πολιτική και την ασφάλεια (Ιούλιος 2021)

- Κοινή Επιτροπή Συνεργασίας με τη Νέα Ζηλανδία, στρατηγικός διάλογος ΕΕ-Νέας Ζηλανδίας (Ιούλιος 2021)
- Συνεδρίαση με ανώτερους αξιωματούχους των Μαλδίβων, τμήμα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Σεπτέμβριος 2021)
- Διάλογος με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Οκτώβριος 2021)
- Διάλογος με την Τουρκία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (25 Νοεμβρίου 2021)
- Διάλογος ΕΕ-ΝΑΤΟ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (15 Νοεμβρίου 2021)

Συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπόλ και τρίτων χωρών σχετικά με την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

- Συμφωνία Ευρωπόλ-Νέας Ζηλανδίας που συνάφθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2021
- Πρώτος γύρος διαπραγματεύσεων με το Ισραήλ που πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2021

Συμφωνίες στρατηγικής συνεργασίας της Ευρωπόλ

- Η Ευρωπόλ υπέγραψε συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με την Αρμενία στις 16 Σεπτεμβρίου 2021

Έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα εντατική συνεργασία με τα Δυτικά Βαλκάνια για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, στο πλαίσιο του κοινού σχεδίου δράσης του 2018 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια[43]. Οι εργασίες για την εφαρμογή των έξι εκτελεστικών ρυθμίσεων με κάθε εταίρο των Δυτικών Βαλκανίων συνεχίζονται με σταθερό ρυθμό. Στη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων που πραγματοποιήθηκε στη Σλοβενία τον Οκτώβριο του 2021 υπογραμμίστηκε η σημασία της ανάληψης αποφασιστικής δράσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και της ριζοσπαστικοποίησης, του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως δε της εμπορίας

[43] Τον Οκτώβριο του 2018 η Επιτροπή και εκπρόσωποι της Αλβανίας, της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, του Κοσσυφοπεδίου*, του Μαυροβουνίου, της Βόρειας Μακεδονίας και της Σερβίας υπέγραψαν κοινό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια.

ανθρώπων, της παράνομης διακίνησης μεταναστών, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της καλλιέργειας και διακίνησης ναρκωτικών, καθώς και της διαφθοράς, της παράνομης διακίνησης πυροβόλων όπλων, των κυβερνοαπειλών και των υβριδικών απειλών.

Στις 20 Ιουλίου 2021 η Επιτροπή παρουσίασε μια φιλόδοξη δέσμη νομοθετικών προτάσεων με σκοπό την ενίσχυση των **κανόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας**[44], συμπεριλαμβανομένων μέτρων σχετικά με τα κρυπτοστοιχεία, προκειμένου να εναρμονιστούν με τα πλέον πρόσφατα διεθνή πρότυπα που κατάρτισε η ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης. Για παράδειγμα, όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων θα υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ώστε να απαιτείται από αυτούς να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές που πραγματοποιούν οι πελάτες τους. Η Επιτροπή προτείνει επίσης την απαγόρευση της παροχής ανώνυμων πορτοφολιών κρυπτοστοιχείων από τους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων. Η εν λόγω δέσμη εντάσσεται στο πλαίσιο της δέσμευσης της Επιτροπής για την προστασία των ατόμων στην ΕΕ και του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ από τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Στόχος είναι να βελτιωθεί η ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων και να καλυφθούν τα κενά που εκμεταλλεύονται οι εγκληματίες για να νομιμοποιούν παράνομα έσοδα ή να χρηματοδοτούν τρομοκρατικές δραστηριότητες μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Νέοι πρόσφατοι κανονισμοί σχετικά με τους τελωνειακούς ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται και εξέρχονται από την Ένωση[45] και σχετικά με την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών[46] βρίσκονται πλέον στο στάδιο της εφαρμογής[47] (μερική εφαρμογή για τον τελευταίο, εν αναμονή της ανάπτυξης του σχετικού κεντρικού συστήματος ΤΠ). Οι εν λόγω κανονισμοί θα συμβάλουν στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά θα διαδραματίσουν επίσης ρόλο στην ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Οργανωμένο έγκλημα

Οι τάσεις στον τομέα του εγκλήματος που παρατηρήθηκαν από την Ευρωπόλ κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 δείχνουν ότι, παρά τα μέτρα εγκλεισμού και τους περιορισμούς, το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα παραμένει ενεργό, προσαρμόζεται και εκμεταλλεύεται όλες τις περιστάσεις για να αποκομίσει κέρδη. Ενώ οι νόμιμες οικονομίες έχουν αποδυναμωθεί, η εγκληματική οικονομία ισχυροποιείται. Η διεθνής συνεργασία για την επιβολή του νόμου καταδεικνύει σε καθημερινή βάση την παγκόσμια κλίμακα των

[44] COM(2021) 421 final, COM(2021) 420 final, COM(2021) 423 final, COM(2021) 422 final.

[45] Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1672 σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Ένωση, ΕΕ L 284 της 12.11.2018, σ. 6–21

[46] Κανονισμός (ΕΕ) 2019/880, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με την είσοδο και εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών, ΕΕ L 151 της 7.6.2019, σ. 1–14

[47] Εκτελεστικός κανονισμός 2021/1079 της Επιτροπής για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΚ) 2019/880 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την είσοδο και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών (εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 24.6.2021) και εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια για το κοινό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων όσον αφορά τις κινήσεις ρευστών διαθεσίμων για τους σκοπούς του κανονισμού 2018/1672 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Ένωση (αναμένεται να εκδοθεί τον Δεκέμβριο του 2021).

δικτύων οργανωμένου εγκλήματος και τον βαθμό συνδεσιμότητας μεταξύ των εγκληματιών. Για την αντιμετώπιση της διεθνικής αυτής πρόκλησης απαιτείται διεθνής εμπλοκή στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων περαιτέρω μέτρων για την ανάπτυξη συμπράξεων και συνεργασίας με άμεσες γειτονικές χώρες και πέραν αυτών.

Το εμπόριο **παράνομων ναρκωτικών ουσιών** παραμένει η μεγαλύτερη εγκληματική αγορά στην ΕΕ. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών για την περίοδο 2021-2025 εγκρίθηκε στις αρχές Ιουλίου, μετά τη στρατηγική που δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2020. Οι εθνικοί συντονιστές της ΕΕ για τα ναρκωτικά συνεδρίασαν στις 22 Σεπτεμβρίου για να συζητήσουν σχετικά με την πρόληψη. Τον Ιούνιο το **Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας** παρουσίασε την τελευταία οικεία ανάλυση της κατάστασης σχετικά με τα ναρκωτικά στην Ευρώπη στην ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά του 2021[48] και τον Σεπτέμβριο δημοσίευσε έκθεση στην οποία επισημάνθηκε η αύξηση της παραγωγής μεθαμφεταμίνης στο Αφγανιστάν[49]. Η **Ευρωπόλ** εντείνει τη συνεργασία με τις ιρανικές και τουρκικές αρχές για την ενίσχυση της συλλογής πληροφοριών σχετικά με τη διακίνηση ναρκωτικών. Σύμφωνα με την Ευρωπόλ, η κύρια οδός διακίνησης ηρωίνης εντός της ΕΕ εξακολουθεί να είναι μέσω των Βαλκανίων, ενώ η διακίνηση κοκαΐνης πραγματοποιείται συνήθως μέσω λιμένων εμπορευματοκιβωτίων όπως η Αμβέρσα ή το Ρότερνταμ. Η Ευρωπόλ δημιουργεί νέα πλατφόρμα για τα ναρκωτικά προκειμένου να ενημερώνονται τα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με τις εξελίξεις σε εβδομαδιαία βάση.

Η συνεργασία με διεθνείς εταίρους έχει ζωτική σημασία για την καταπολέμηση των ναρκωτικών. Οι πρόσφατες επαφές περιλαμβάνουν τον διάλογο ΕΕ-ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2021, τον διάλογο ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων για τα ναρκωτικά τον Οκτώβριο και τον μηχανισμό συντονισμού και συνεργασίας ΕΕ-Κοινότητας των κρατών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής για τα ναρκωτικά τον Ιούνιο. Πρόκειται να καθιερωθούν διάλογος ΕΕ-Ιράν, καθώς και διάλογος ΕΕ-Κολομβίας για τα ναρκωτικά.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της **διακίνησης πυροβόλων όπλων** για την περίοδο 2020-2025[50] καθιστά σαφές ότι η πλήρης εφαρμογή της οδηγίας για τα πυροβόλα όπλα αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα. Η έκθεση της Επιτροπής του Οκτωβρίου 2021 αξιολογεί την εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων[51], επισημαίνοντας ότι η οδηγία για τα πυροβόλα όπλα βελτίωσε τις κατηγορίες πυροβόλων όπλων, την ιχνηλασιμότητά τους, την ανταλλαγή πληροφοριών και τις διοικητικές διαδικασίες. Ωστόσο, επί του παρόντος μόνο 10 κράτη μέλη έχουν μεταφέρει πλήρως την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο. Η έκθεση επισημαίνει ότι υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τον νομικό έλεγχο της απόκτησης, της κατοχής και των μετακινήσεων μη στρατιωτικών όπλων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα διενεργήσει εκτίμηση των επιπτώσεων για τις δυνητικές τροποποιήσεις της οδηγίας για τα πυροβόλα όπλα. Υπάρχουν περίπου 35 εκατομμύρια παράνομα πυροβόλα όπλα στην ΕΕ και πολλά από αυτά διακινούνται λαθραία μέσω των συνόρων μας. Η συνεργασία με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχει ζωτική σημασία. Τον Σεπτέμβριο του 2021 πραγματοποιήθηκε υπουργική διάσκεψη ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων για τα πυροβόλα όπλα, στην οποία υπογραμμίστηκε η

[48] https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2021_en.

[49] https://www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/methamphetamine-from-afghanistan-signals-indicate-europe-should-be-better-prepared_en.

[50] COM (2020)608 final.

[51] COM (2021)647 final.

στενή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων για την καταπολέμηση της διακίνησης πυροβόλων όπλων, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολυκλαδικής πλατφόρμας κατά των εγκληματικών απειλών (EMPACT). Μετά την έγκριση του περιφερειακού χάρτη πορείας για τον ολοκληρωμένο έλεγχο των φορητών όπλων και του ελαφρού οπλισμού το 2018, οι εταίροι των Δυτικών Βαλκανίων σημείωσαν σταθερή πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση των νομικών πλαισίων με τους κανόνες της ΕΕ και του ΟΗΕ για τα πυροβόλα όπλα και ενίσχυσαν την επιχειρησιακή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών με την ΕΕ και τους οργανισμούς της.

Η **παράνομη διακίνηση αποβλήτων**[52] αποτελεί μία από τις σοβαρότερες μορφές περιβαλλοντικού εγκλήματος. Έως και το 30 % των μεταφορών αποβλήτων, αξίας 9,5 δισ. EUR ετησίως, είναι παράνομες. Στις 17 Νοεμβρίου 2021 η Επιτροπή εξέδωσε τον αναθεωρημένο κανονισμό για τις μεταφορές αποβλήτων, ο οποίος θα ενισχύσει περαιτέρω τη δράση κατά της παράνομης διακίνησης αποβλήτων μέσω της σύστασης ενωσιακής ομάδας επιβολής της νομοθεσίας για τις μεταφορές αποβλήτων, της εξουσιοδότησης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) προκειμένου να στηρίζει τις διακρατικές έρευνες των κρατών μελών σχετικά με την παράνομη διακίνηση αποβλήτων και της θέσπισης αυστηρότερων κανόνων σχετικά με τις διοικητικές κυρώσεις.

Η **καταπολέμηση της διαφθοράς** είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ισχυρό κράτος δικαίου και να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στους δημόσιους θεσμούς. Ο ισχυρός δεσμός μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς, καθώς και ο κίνδυνος διείσδυσης στη νόμιμη οικονομία και σε δημόσιους θεσμούς αποτελούν βασικές προκλήσεις. Στη δεύτερη έκθεση για το κράτος δικαίου, που δημοσιεύτηκε στις 20 Ιουλίου 2021[53], επισημάνθηκε ότι, παρότι τα κράτη μέλη της ΕΕ εξακολουθούν να συγκαταλέγονται μεταξύ των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις στην καταπολέμηση της διαφθοράς παγκοσμίως, υφίστανται ακόμη προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά τις ποινικές έρευνες, τις διώξεις και την επιβολή κυρώσεων για διαφθορά σε ορισμένα κράτη μέλη. Μολονότι πολλά κράτη μέλη έλαβαν μέτρα προκειμένου να ενισχύσουν τα πλαίσια πρόληψης της διαφθοράς και διασφάλισης της ακεραιότητας, μεταξύ άλλων θεσπίζοντας κανόνες για τις συγκρούσεις συμφερόντων, τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων των ομάδων συμφερόντων και τη μεταπήδηση από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, οι πόροι που διατίθενται για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε ορισμένα κράτη μέλη δεν επαρκούν. Σε άλλα εξακολουθούν να υφίστανται ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των ερευνών, της δίωξης και της εκδίκασης υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου.

Είναι επίσης σημαντική η πρόληψη της **απάτης εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ.** Στις 26 Οκτωβρίου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε δύο εκθέσεις[54] στις οποίες επισήμανε με ανησυχία ότι η πανδημία COVID-19 δημιούργησε νέες ευκαιρίες για τους απατεώνες και το οργανωμένο έγκλημα και επέστησε την προσοχή στον σημαντικό ρόλο των προληπτικών μέτρων για την πρόβλεψη και την αποτελεσματική απόκριση στους κινδύνους διαφθοράς σε καταστάσεις κρίσης, καθώς και στην ανάγκη να αυξηθεί η διαφάνεια του χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος της Ένωσης. Έως τον Σεπτέμβριο του 2021, λιγότερο

[52] COM (2021)709 final.

[53] COM (2021)700 final.

[54] Έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση των προληπτικών μέτρων για την αποφυγή της διαφθοράς, των παράτυπων δαπανών και της κατάχρησης των ενωσιακών και εθνικών κονδυλίων όσον αφορά τα ταμεία έκτακτης ανάγκης και τους τομείς δαπανών που αφορούν τη διαχείριση κρίσεων (2020/2222(INI), και έκθεση σχετικά με τον αντίκτυπο του οργανωμένου εγκλήματος στους ιδίους πόρους της ΕΕ και στην κατάχρηση των ενωσιακών κονδυλίων, με ιδιαίτερη έμφαση στην επιμερισμένη διαχείριση (2020/2221(INI).

από τέσσερις μήνες από την έναρξη των δραστηριοτήτων της, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO) είχε ήδη επιτύχει αξιοσημείωτα αποτελέσματα, κινώντας έρευνες για υποθέσεις εικαζόμενης απάτης εκτιμώμενου συνολικού ύψους περίπου 4,5 δισ. EUR[55]. Στις 15 Οκτωβρίου 2021 η Ευρωπόλ συγκρότησε την επιχείρηση Sentinel, μια νέα επιχείρηση σε επίπεδο ΕΕ που θα στοχεύει απάτες κατά των κονδυλίων που προσφέρονται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας NextGenerationEU. Στην επιχείρηση αυτή συμμετέχουν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η Eurojust, η OLAF και 23 κράτη μέλη. Οι δραστηριότητές της θα διαρκέσουν τουλάχιστον ένα έτος και θα εστιάσουν στην προορατική ανταλλαγή στοιχείων, στην ανταλλαγή πληροφοριών και στη στήριξη του συντονισμού των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της απάτης, ιδίως κατά του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Η **παράνομη διακίνηση μεταναστών** αποτελεί εγκληματική δραστηριότητα που προσπαθεί να εκμεταλλευτεί τα ευάλωτα άτομα. Το 50 % των διακινητών ανθρώπων είναι πολυεγκληματίες οι οποίοι εμπλέκονται και σε άλλες μορφές εγκληματικής δραστηριότητας. Η πρόληψη και η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας, της στρατηγικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, της στρατηγικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2021-2025) και του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο, που απαιτεί συνεχή διεθνή συνεργασία και συντονισμό. Βασιζόμενη στην πρόοδο που σημειώθηκε στο πλαίσιο του πρώτου σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2015-2020), η Επιτροπή, σε συνεργασία με τον Ύπατο Εκπρόσωπο, ενέκρινε ανανεωμένο σχέδιο δράσης της ΕΕ για την περίοδο 2021-2025[56].

Βασικά θέματα του σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-2025)

- Ανάπτυξη **επιχειρησιακών εταιρικών σχέσεων για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης**, με συγκεκριμένα εργαλεία στο πλαίσιο ολοκληρωμένων, ισορροπημένων, εξατομικευμένων και αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων για τη μετανάστευση, με περαιτέρω αξιοποίηση της εμπιστοσύνης και της αμοιβαίας συνεργασίας.
- Βελτίωση της εφαρμογής των νομικών πλαισίων για την επιβολή κυρώσεων στους διακινητές και για την προστασία από την εκμετάλλευση.
- Ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας σε θέματα παράνομης διακίνησης μεταναστών, με έκκληση στα κράτη μέλη της ΕΕ να αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό την **Eurojust,** να στηρίζουν τις διασυνοριακές έρευνες μέσω κοινών ομάδων έρευνας και να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο την ομάδα εστίασης εισαγγελέων για την παράνομη διακίνηση μεταναστών.

[55] «Estimated damages to EU budget in ongoing EPPO investigations: almost €4.5 billion (Εκτιμώμενες ζημίες εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ στο πλαίσιο υπό εξέλιξη ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: σχεδόν 4,5 δισ. EUR»), διαθέσιμο στη διεύθυνση https://www.eppo.europa.eu/en/news/estimated-damages-eu-budget-ongoing-eppo-investigations-almost-eu45-billion.

[56] COM(2021) 591.

- Ανταπόκριση στις **εξελισσόμενες διαδικτυακές πρακτικές** και εργαλεία που διευκολύνουν την παράνομη διακίνηση, μέσω ενισχυμένης επιχειρησιακής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών και των οργανισμών της ΕΕ.
- Αύξηση **της έρευνας και της συλλογής δεδομένων** με στόχο την καλύτερη κατανόηση των μεταναστευτικών τάσεων, του χαρακτήρα και της εμβέλειας των εγκληματικών δικτύων, του αντικτύπου των πολιτικών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης, καθώς και του τρόπου λειτουργίας των εγκληματικών δικτύων.

Στις 4-5 Νοεμβρίου 2021 η **Eurojust** διεξήγαγε την ετήσια συνεδρίασή της με θέμα την παράνομη διακίνηση μεταναστών, στο πλαίσιο της οποίας δόθηκε επίσης η ευκαιρία ενίσχυσης της συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα με τα Δυτικά Βαλκάνια και τις νότιες χώρες-εταίρους της λεκάνης της Μεσογείου, οι οποίες συμμετέχουν στο πρόγραμμα EuroMed Justice. Τους τελευταίους έξι μήνες του 2021 η Eurojust στήριξε επίσης διάφορες επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών[57].

Σε συνέχεια της **στρατηγικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων**[58], η Επιτροπή διενεργεί αξιολόγηση της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων[59], συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των ελάχιστων ενωσιακών κανόνων βάσει των οποίων θα ήταν δυνατή η ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Η 15η ημέρα της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων τηρήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2021 με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά μ' αυτό το έγκλημα. Την ίδια ημέρα το Δίκτυο Οργανισμών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ) δημοσίευσε κοινή έκθεση[60] σχετικά με τον εντοπισμό και την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Τον Νοέμβριο του 2021 η **Ευρωπόλ** και ο **Frontex** συντόνισαν διεθνή δράση μεγάλης κλίμακας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. 29 χώρες, υπό την ηγεσία της Αυστρίας και της Ρουμανίας, συμμετείχαν στις ημέρες δράσης κατά τη διάρκεια των οποίων περισσότεροι από 14 000 υπάλληλοι επιβολής του νόμου στόχευσαν τις οδούς παράνομης διακίνησης σε δρόμους και αεροδρόμια, με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν 212 συλλήψεις και να εντοπιστούν άλλοι 89 ύποπτοι για εμπορία ανθρώπων.

Η **σεξουαλική κακοποίηση παιδιών**, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού, είναι ένα από τα σοβαρότερα εγκλήματα και αποτελεί συνεχή προτεραιότητα για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Στις 12 Νοεμβρίου 2021 οι υπουργοί Εσωτερικών συζήτησαν τις πολιτικές και πρακτικές που αποσκοπούν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και την πρόληψη της εν λόγω αξιόποινης πράξης, τα εργαλεία που απαιτούνται για την επιτυχή διερεύνηση αυτού του εγκλήματος με πλήρη σεβασμό για τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των ενδιαφερόμενων χρηστών, καθώς και τρόπους διασφάλισης της προστασίας των θυμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα του παιδιού. Η προσωρινή νομοθεσία που έχει σκοπό να διασφαλίσει ότι οι πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών μπορούν να συνεχίσουν τις εθελοντικές

---

57 Βλ. για παράδειγμα σύνδεσμο προς το δελτίο Τύπου: https://www.eurojust.europa.eu/people-smuggling-network-netherlands-and-hungary-dismantled.

58 COM(2021) 171.

59 Οδηγία 2011/36/ΕΕ, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της (ΕΕ L 101 της 15.4.2011).

60 Joint report of the JHA agencies' network on the identification and protection of victims of human trafficking | Eurojust | Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (europa.eu).

πρακτικές τους για τον εντοπισμό και την καταγγελία περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο[61], καθώς και την αφαίρεση του υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών από τα συστήματά τους, άρχισε να ισχύει στις 3 Αυγούστου 2021. Η Επιτροπή συνεχίζει να προωθεί τις εργασίες για την εφαρμογή των πρωτοβουλιών που εξαγγέλθηκαν στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και της ολοκληρωμένης στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, ενώ εκπονεί επίσης πιο μακροπρόθεσμη νομοθεσία για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο.

V. Ισχυρό ευρωπαϊκό οικοσύστημα ασφάλειας

Η ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και τα ισχυρά εξωτερικά σύνορα, αποτελούν ουσιώδη στοιχεία μιας ΕΕ χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Δεδομένου του διασυνοριακού χαρακτήρα της καταπολέμησης του εγκλήματος και της ενίσχυσης της ασφάλειας, τα κράτη μέλη πρέπει να βασίζονται ολοένα και περισσότερο το ένα στο άλλο. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια που δυσχεραίνουν την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται τυφλά σημεία τα οποία μπορούν να εκμεταλλευτούν εγκληματίες και τρομοκράτες που δραστηριοποιούνται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη[62]. Για την καλύτερη στήριξη των κρατών μελών, η Επιτροπή θα παρουσιάσει δέσμη μέτρων για την αστυνομική συνεργασία.

Η **δέσμη μέτρων για την αστυνομική συνεργασία** περιλαμβάνει:

- **Πρόταση οδηγίας σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών**[63]: οι στόχοι είναι i) να διευκολυνθεί η ισοδύναμη πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε πληροφορίες διαθέσιμες σε άλλο κράτος μέλος, ii) να διασφαλιστεί ότι όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν αποτελεσματικό ενιαίο σημείο επαφής, iii) να καθιερωθεί η εφαρμογή δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ (SIENA) ως προεπιλεγμένου διαύλου επικοινωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την επιβολή του νόμου μεταξύ των κρατών μελών.
- **Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την επιχειρησιακή αστυνομική συνεργασία**[64]: οι στόχοι είναι να ενισχυθεί η επιχειρησιακή διασυνοριακή αστυνομική συνεργασία μέσω της θέσπισης κοινών ελάχιστων ενωσιακών προτύπων για εργαλεία συνεργασίας σε τομείς όπως οι διασυνοριακές καταδιώξεις, οι κοινές περιπολίες και οι κοινές επιχειρήσεις.
- **Πρόταση κανονισμού για το πλαίσιο Prüm II**[65]: στόχος είναι να αναθεωρηθεί το ισχύον πλαίσιο Prüm για την αυτοματοποιημένη ανταλλαγή δεδομένων, μεταξύ άλλων i) με την προσθήκη των κατηγοριών αστυνομικών αρχείων και εικόνων προσώπου, ii) με την παροχή τεχνικής λύσης (κεντρικού δρομολογητή) για αποτελεσματικότερη αυτοματοποιημένη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και iii) με τη διασφάλιση ότι τα σχετικά δεδομένα από τη βάση

[61] COM(2020) 568.

[62] Πάνω από το 70 % των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος δραστηριοποιούνται σε περισσότερα από τρία κράτη μέλη σύμφωνα με την έκθεση SOCTA της Ευρωπόλ του 2021.

[63] COM(2021) 782.

[64] COM(2021) 780.

[65] COM(2021) 784.

δεδομένων της Ευρωπόλ θα είναι διαθέσιμα στις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών.

Η **Ευρωπόλ** διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην αστυνομική συνεργασία κατά της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Η ταχεία συμφωνία επί της πρότασης τροποποίησης του κανονισμού για την Ευρωπόλ[66] θα επιτρέψει στην Ευρωπόλ να προσφέρει στα κράτη μέλη βελτιωμένη στήριξη για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Η συνεργασία σε διεθνές επίπεδο μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου έχει ζωτική σημασία για την εσωτερική μας ασφάλεια. Τον Ιούλιο το Συμβούλιο ενέκρινε εντολή διαπραγμάτευσης για τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και της **Ιντερπόλ.** Οι διαπραγματεύσεις αναμένεται να ξεκινήσουν τον Δεκέμβριο του 2021.

Προκειμένου να στηριχθούν περαιτέρω οι έρευνες που διενεργούν τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και για να διευκολυνθεί η δικαστική συνεργασία, η Επιτροπή ενέκρινε **δέσμη μέτρων για την ψηφιακή δικαιοσύνη** την 1η Δεκεμβρίου 2021.

Η **δέσμη μέτρων για την ψηφιακή δικαιοσύνη** περιλαμβάνει:

- **Πρόταση για την ψηφιακή ανταλλαγή πληροφοριών για διασυνοριακές υποθέσεις τρομοκρατίας**[67]: στόχος είναι να βελτιωθεί η λειτουργία του αντιτρομοκρατικού μητρώου που δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2019. Αυτό θα δώσει στην **Eurojust** τη δυνατότητα να διαδραματίσει πιο δυναμικό και πιο προορατικό ρόλο στη στήριξη του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών έρευνας και δίωξης τρομοκρατικών εγκλημάτων.
- **Πρόταση σχετικά με τη δημιουργία πλατφόρμας συνεργασίας με σκοπό την υποστήριξη της λειτουργίας των κοινών ομάδων έρευνας (ΚΟΕ)**[68]: στόχος είναι να αυξηθούν περαιτέρω η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των ΚΟΕ. Στο πλαίσιο αυτό, θα καταστεί δυνατή η ασφαλής ηλεκτρονική επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών, καθώς και μεταξύ των φορέων, υπηρεσιών και οργανισμών της Ένωσης που συμμετέχουν στις αντίστοιχες ΚΟΕ.
- **Πρόταση για την ψηφιοποίηση της διασυνοριακής δικαστικής συνεργασίας και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε αστικές, εμπορικές και ποινικές υποθέσεις**[69]: η πρόταση επιδιώκει να διασφαλίσει την αποτελεσματική πρόσβαση των φυσικών και νομικών προσώπων στη δικαιοσύνη και να διευκολύνει τη δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, παρέχοντας νομική βάση για τη χρήση σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών επικοινωνίας στο πλαίσιο διασυνοριακών δικαστικών διαδικασιών σε αστικές, εμπορικές και ποινικές υποθέσεις.

Η βελτίωση των συνεργειών μεταξύ ασφάλειας και άμυνας θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της δράσης μας για τη στήριξη των κρατών μελών σ' αυτούς τους τομείς. Η Επιτροπή έχει ξεκινήσει την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τις **συνέργειες**

[66] COM(2020) 796.
[67] COM(2021) 757.
[68] COM(2021) 756.
[69] COM(2021) 759.

μεταξύ της μη στρατιωτικής, της αμυντικής και της διαστημικής βιομηχανίας[70], που εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2021. Συνεργάζεται με τους οργανισμούς της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου κυρίως του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, για την προώθηση προσεγγίσεων βάσει ικανοτήτων σε όλους τους τομείς της ασφάλειας και για την ενθάρρυνση συνεργειών μέσω βελτίωσης του συντονισμού των ενωσιακών προγραμμάτων και μέσων. Επιπλέον, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της με τίτλο «Ενίσχυση της ασφάλειας μέσω της έρευνας και της καινοτομίας». Το έγγραφο αυτό επισημαίνει, αφενός, τον στρατηγικό ρόλο που διαδραματίζει η έρευνα στον τομέα της ασφάλειας για την υποστήριξη της επίτευξης των διαφόρων στόχων της πολιτικής για την ασφάλεια στον πολιτικό (μη στρατιωτικό) τομέα και, αφετέρου, παρουσιάζει τα μέτρα που θεσπίζονται για να καταστεί δυνατή η βέλτιστη αξιοποίηση της καινοτομίας που προκύπτει από την έρευνα σε ό,τι αφορά τα εργαλεία και τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμα στις ευρωπαϊκές και εθνικές αρχές ασφάλειας.

Όσον αφορά την ενωσιακή χρηματοδότηση για την ασφάλεια, το πρόγραμμα εργασίας του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας για την περίοδο 2021-2022 εγκρίθηκε στις 26 Νοεμβρίου 2021. Αυτό θα συμβάλει σε δράσεις σε διάφορους τομείς, όπως η ανταλλαγή πληροφοριών, η διασυνοριακή συνεργασία, η πρόληψη και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της ριζοσπαστικοποίησης τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού. Στις 10 Νοεμβρίου 2021 η Επιτροπή ενέκρινε προγράμματα εργασίας για το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη». Μεταξύ αυτών, το πρόγραμμα εργασίας για την κυβερνοασφάλεια, που χρηματοδοτείται με 269 εκατ. EUR, θα υλοποιηθεί από την Επιτροπή για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αρμοδιότητας για Βιομηχανικά, Τεχνολογικά και Ερευνητικά Θέματα Κυβερνοασφάλειας (ECCC) μαζί με το δίκτυο εθνικών κέντρων συντονισμού[71]. Στο πρόγραμμα αυτό θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις για τη δημιουργία προηγμένου εξοπλισμού, εργαλείων και υποδομών δεδομένων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας. Θα χρηματοδοτηθούν η ανάπτυξη και η βέλτιστη χρήση γνώσεων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την κυβερνοασφάλεια, θα προωθηθούν βέλτιστες πρακτικές και θα διασφαλιστεί η ευρεία διάδοση λύσεων αιχμής στον τομέα της κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικονομία.

Η ταχεία και πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας που έχει ήδη θεσπιστεί έχει ζωτική σημασία για την αποτελεσματικότητα της Ένωσης Ασφάλειας. Με τις οικείες αποφάσεις επί παραβάσει, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινεί νομικές διαδικασίες κατά των κρατών μελών που δεν συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει του ενωσιακού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας στο πλαίσιο της Ένωσης Ασφάλειας. Στις 2 Δεκεμβρίου η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει διαδικασίες[72] κατά διαφόρων κρατών μελών, διότι δεν μετέφεραν στο εθνικό τους δίκαιο ή δεν εφάρμοσαν ορισμένα στοιχεία των ενωσιακών κανόνων σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, την ανταλλαγή πληροφοριών ποινικού μητρώου και την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

Ο ρόλος των οργανισμών και των οργάνων της ΕΕ

[70] COM (2021)70 final.

[71] Ωσότου το ECCC αποκτήσει την ικανότητα να εκτελεί τον δικό του προϋπολογισμό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υλοποιεί τις δράσεις αυτού του προγράμματος εργασίας στο πλαίσιο άμεσης διαχείρισης για λογαριασμό του ECCC.

[72] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/INF_21_6201

Οι οργανισμοί και τα όργανα της ΕΕ εξακολούθησαν να διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην προώθηση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση, καθώς και στην καταπολέμηση του εγκλήματος. Κατά την περίοδο αναφοράς, πολλές από τις δραστηριότητές τους εστίασαν στην άμεση ανταπόκριση στις επιχειρησιακές ανάγκες που προέκυψαν από την κρίση στο Αφγανιστάν, αλλά και σε άλλες πιεστικές προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, όπως οι υβριδικές απειλές, το λυτρισμικό και το οργανωμένο έγκλημα.

Παραδείγματα επιχειρησιακών δραστηριοτήτων των οργανισμών της ΕΕ

- Τον Οκτώβριο του 2021 οι δραστηριότητες συνεργασίας υπό τον συντονισμό της **Ευρωπόλ** και της **Eurojust** είχαν κομβική σημασία για τη στόχευση των επιθέσεων με λυτρισμικό κατά υποδομών ζωτικής σημασίας και τον εντοπισμό ορισμένων παραγόντων απειλής που έπληξαν πάνω από 1 800 θύματα σε 71 χώρες[73].
- Τον Ιούλιο του 2021 η **Ευρωπόλ** γιόρτασε την πέμπτη επέτειο της πρωτοβουλίας «No More Ransom», η οποία βοήθησε πάνω από 6 εκατομμύρια εταιρείες και ιδιώτες να ανακτήσουν τα αρχεία τους δωρεάν, εμποδίζοντας την καταβολή σχεδόν ενός δισεκατομμυρίου ευρώ σε εγκληματίες του κυβερνοχώρου.
- Ο ρόλος του **ENISA** στον τομέα της επιχειρησιακής συνεργασίας εδραιώθηκε με στόχο να δοθεί η δυνατότητα στο δίκτυο CSIRT[74], στο δίκτυο CyCLONe[75] και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς από πλευράς ΕΕ να συνεργάζονται και να αντιμετωπίζουν επιθέσεις μεγάλης κλίμακας. Με τον συντονισμό τόσο των γραμματειών του δικτύου EU CyCLONe όσο και του δικτύου CSIRT, ο ENISA αποσκοπεί στον συγχρονισμό του τεχνικού και επιχειρησιακού επιπέδου και όλων των φορέων της ΕΕ που συμμετέχουν στην εν λόγω αντιμετώπιση.

Η συνεργασία μεταξύ των οργανισμών διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο, για παράδειγμα, με τη συμφωνία που υπογράφηκε στις 22 Νοεμβρίου μεταξύ του **Frontex** και του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη λειτουργική διαχείριση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (**eu-LISA**).

Οι περισσότεροι οργανισμοί αναπτύσσουν μια εξωτερική διάσταση στις δραστηριότητές τους. Η διεθνής συνεργασία και αυτή η εξωτερική διάσταση έχουν ζωτική σημασία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων ασφάλειας στις οποίες οι οργανισμοί οφείλουν να εστιάζουν σύμφωνα με την εντολή που τους έχει ανατεθεί. Η υλοποίηση αυτής της εξωτερικής διάστασης πραγματοποιείται σε στενή διαβούλευση και συντονισμό με άλλους εξωτερικούς φορείς και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένης της δράσης στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), προκειμένου να αποφεύγονται οι επικαλύψεις, να καθίσταται δυνατή η συνεργασία και να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα.

Ο ρόλος των οργανισμών της ΕΕ στην αντιμετώπιση της κατάστασης στο Αφγανιστάν και στη γύρω περιοχή

- Οι οργανισμοί της ΕΕ μεριμνούν ώστε να παρακολουθείται διαρκώς η κατάσταση στο Αφγανιστάν και στη γύρω περιοχή και συμβάλλουν στην επίγνωση της κατάστασης και

[73] https://www.eurojust.europa.eu/12-targeted-involvement-ransomware-attacks-against-critical-infrastructure.

[74] Το δίκτυο CSIRT είναι ένα δίκτυο που αποτελείται από τις ομάδες αντιμετώπισης περιστατικών ασφαλείας σε υπολογιστές (CSIRT) που έχουν ορίσει τα κράτη μέλη της ΕΕ και από την ομάδα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην πληροφορική για τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ (CERT-ΕΕ).

[75] Δίκτυο οργανισμών διασύνδεσης για τις κρίσεις στον κυβερνοχώρο.

στη δυναμική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με το Αφγανιστάν στο πλαίσιο του ενωσιακού δικτύου για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων (Blueprint Network).

- Στις 31 Αυγούστου η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (**Ευρωπόλ**) εξέδωσε έκθεση σχετικά με τον πιθανό αντίκτυπο των εξελίξεων στο Αφγανιστάν που επηρεάζουν την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ, στους τομείς της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Η Ευρωπόλ σύστησε επίσης εσωτερική ομάδα εργασίας εμπειρογνωμόνων για την παρακολούθηση της κρίσης και την ανταλλαγή συναφών και αξιόπιστων πληροφοριών.
- Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (**EASO**) δημοσίευσε επικαιροποιημένη έκθεση πληροφοριών για τη χώρα καταγωγής (Country of Origin Information Report) σχετικά με την κατάσταση της ασφάλειας στο Αφγανιστάν και ενεργοποίησε δραστηριότητες υποστήριξης όσον αφορά τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική διάσταση της κρίσης.
- Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (**FRONTEX-EBCG**) παρακολουθεί την κατάσταση και συντονίζει κοινές επιχειρήσεις των κρατών μελών με τρίτες χώρες με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας των συνόρων, της επιχειρησιακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

Εκτός από τις επιχειρησιακές δράσεις που περιγράφονται στην έκθεση, οι οργανισμοί και τα όργανα της ΕΕ έχουν εκδώσει μεγάλο αριθμό πολύτιμων εκθέσεων και κατευθυντήριων γραμμών μετά την τελευταία έκθεση προόδου για την Ένωση Ασφάλειας, οι οποίες παρατίθενται στο παράρτημα.

VI. Συμπέρασμα

Η ΕΕ εξακολουθεί να αποδεικνύει ότι μπορεί να προσαρμόζεται στις νέες προκλήσεις και να τις αντιμετωπίζει όταν αυτές εμφανίζονται, γεγονός που είναι εμφανέστατο στον τομέα της ασφάλειας. Η ΕΕ φροντίζει να βρίσκεται στην αιχμή των εξελίξεων είτε όσον αφορά την υποστήριξη των κρατών μελών απέναντι σε νέες υβριδικές απειλές στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ είτε όσον αφορά τη συνεργασία με διεθνείς εταίρους για την παρουσίαση συντονισμένης αντίδρασης στις συνεχώς εξελισσόμενες απειλές που προκύπτουν από τις νέες τεχνολογίες, προκειμένου να προστατεύει τα κράτη μέλη της. Ταυτόχρονα, οι πιο συμβατικοί κίνδυνοι για την ασφάλεια εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται με λύσεις και προληπτική δράση σε επίπεδο ΕΕ.

Η διαφύλαξη της ασφάλειας της Ευρώπης στο σύνολό της αποτελεί κοινή ευθύνη, στο πλαίσιο της οποίας κάθε παράγοντας οφείλει να διαδραματίσει τον ρόλο του, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τη θέσπιση νέων κατάλληλων για τον επιδιωκόμενο σκοπό και αποτελεσματικών κανόνων, έως την έγκαιρη εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας από τα κράτη μέλη και το επιχειρησιακό έργο που επιτελούν επί τόπου διάφορες αρχές, οργανώσεις και ενδιαφερόμενα μέρη. Η Ένωση Ασφάλειας θα εξακολουθήσει να συντονίζει μια εξαιρετικά ευρεία ποικιλία εργαλείων και παραγόντων προς το συμφέρον των πολιτών της ΕΕ.